

KOMMUNIKÁCIÓS
ÚTMUTATÓ
**A KORONAVÍRUS-
TÉVHITEKRŐL
ÉS CÁFOLATUKRÓL**

2021.
ÁPRILIS

KOMMUNIKÁCIÓS ÚTMUTATÓ A KORONAVÍRUS- TÉVHITEKRŐL ÉS CÁFOLATUKRÓL

HOGYAN KOMMUNIKÁLJUNK TÉNYSZERŰEN, HATÉKONYAN ÉS SZAKMAILAG MEGALAPOZOTTAN AZ ÁLHÍREK ELLEN?

Magyarországon 2021 elejére egyértelműen növekedett az oltást támogatók aránya, a járványügyi intézkedések hatékonyságát ugyanakkor továbbra is aláássák a különféle összeesküvés-elméletek és oltásszkeptikus csoportok. Ez a kisokos az egészségügyi szakemberek - háziorvosok, virológusok, egészségügyi kommunikációs szakemberek - számára készült, abból a célból, hogy segítsen a fő járvány- és vakcina-szkeptikus álhírek és hiedelmek elleni sikeres fellépésben.

A KIHÍVÁSOK:

- **Növekvő, de a szükségesnél továbbra is lanyhább oltási kedv.** Noha az oltási hajlandóság a magyarok körében 2021 márciusára már meghaladta az 50 százalékot, az oltást elutasítók aránya éppen a legaktívabb 18-29 és 30-39 éves korosztályokban növekedett 56, ill. 53% százalékra.^I Közben egyre egyértelműbbnek tűnik, hogy az új variánsok miatt a nyájimmunitás eléréséhez magasabb, akár 80-90 százalékos átoltottság is szükséges lehet.
- **Bizalmatlanság a vakcinákkal szemben.** A Political Capital kutatása alapján az egyes elérhető vakcinák iránti bizalom továbbra is alacsonyabb a szükségesnél: a magyarok 55 százaléka bízik a kínai, 58 százaléka az orosz, míg 80 százaléka az Európai Unió által engedélyezett vakcinákban.^{II}
- **Az álhírek és oltásszkeptikus mozgalmak negatív hatása.** Magyarországon a szakértői és orvosi véleményeket figyelmen kívül hagyó médiafogyasztók 77 százaléka oltásellenes.^{III}

A WHO szerint a sikeres krízis-kommunikáció három alapvető feltétele: (1) a vakcina-ellenes célcsoportok elérése, (2) az objektív és kiegyensúlyozott információkhoz és (3) a megbízható információforrásokhoz való hozzáférés biztosítása. Az alábbiakban ezen szempontok mentén foglalmazzunk meg az ajánlásokat.

A VAKCINA-SZKEPTIKUSOK ÉS BIZONYTALANOK MEGSZÓLÍTÁSA 10 PONTBAN

1. A kommunikációnak minden személy és csoport esetében a **veszélyekre** (pl. kórházi kezelés, egészségkárosodás) és **védekezési javaslatokra** (pl. maszkviselés, oltás) kell fókuszálnia.
2. **A hatásos üzenetek megfogalmazásához** a személyes egészséggel vagy családdal kapcsolatos érzelmekre kell helyezni a hangsúlyt. Ennek eszköze, hogy a betegség veszélyeivel kell szembeállítani az elérhető óvintézkedések előnyeit.
3. **Állításaink illusztrálására** használjunk audiovizuális tartalmakat, meséljünk személyes történeteket, szólaltassunk meg példamutató híres embereket, köztük akár bulvárszereplőket.
4. **A tudományos tényeket és állításokat** közérthetően, a tudományos zsargontól és pártpolitikától mentesen kell megfogalmazni.
5. **Állításaink igazolásához** hivatkozzunk az elérhető és elismert szakértőkre, egészségügyi intézményekre és hivatalos kormányzati szervekre.

6. **Empatikusan kell kommunikálni** a járványt megkérdőjelező, oltásellenes személyekkel, nem szabad őket lekezelni vagy megbélyegezni. Vigyázni kell az általánosítással is: attól, hogy valaki kritikusan viszonyul bizonyos korlátozó intézkedésekhez még nem lesz „vírustagadó”.

7. **Kerülni kell az ismert álszakértőkkel vagy vakcina-szkeptikus csoportokkal való nyilvános vitát**, ezzel is megelőzve, hogy a valódi szakértőkkel egyenrangúvá válhassanak. Nézeteiket ugyanakkor nem lehet figyelmen kívül hagyni, azokat határozottan, de nem leereszkedően cáfolni kell.

8. **Ne használjuk az álszakértők, konteó-hívők vagy vakcina-ellenes csoportok retorikáját**, így a tipikus témáikat (pl. chipek), érveiket (pl. egy titok leleplezése) vagy ellenségeiket (pl. Bill Gates). Ezekre csak akkor reagáljunk, ha ők hozzák szóba.

9. **A téves állításokat vagy összeesküvés-elméleteket maximum 2-3** - tényszerű, igaz és közérthető - állítással kell leszerelni, a túl sok ellenérv összezavarhatja a befogadókat, és kétségeket ébreszthet.

10. **Legyenek kész válaszaink a leggyakoribb tévhitek** és összeesküvés-elméletek cáfolatára (lásd a következő blokkot)!

A LEGGYAKORIBB TÉVHITEK ÉS ÖSSZEESKÜVÉS-ELMÉLETEK CÁFOLATA

A hatékony egészségügyi kommunikáció a betegséget kísérő alapvető és személyes félelmeket megtestesítő **tévhiteket célozza, azokat racionálisan, tényekre alapozottan és politikamentesen cáfolja.**

A JÁRVÁNYRÓL SZÓLÓ TÉVHITEK ÉS CÁFOLATUK

1. HAMIS ÁLLÍTÁS - A COVID-19 betegség nem létezik vagy mesterséges: a járványt a média és a politikusok nagyítják fel, a vírust Bill Gates / a gyógyszergyártók / az egészségügyi dolgozók / a migránsok / a katonaság / az 5G / a globális elit fejlesztette ki vagy terjesztette el.

ELLENÉRVEK:

- Tény, hogy eddig 123 millióan betegedtek meg és 2,7 millióan haltak meg világszerte a koronavírus-fertőzéssel összefüggésben – a járvány létezik és világméretű, a halálzási adatok pedig messze meghaladják a szezonálisan megszokott mértéket.^{IV}
- A COVID-19 az ebolához vagy a madárinfluenzához hasonlóan állatról emberre terjedő vírus, azaz a természetben már létező járvány terjed most az emberek között, és kutatások igazolták, hogy nem laboratóriumból terjedt el.¹
- Az elmúlt húsz évben ez a harmadik koronavírus-járvány, ami súlyosabb légzőszervi megbetegedést idéz elő a 2003-as kínai SARS-, a 2012-es közel-keleti MERS-járványok után.

1 A SARS valószínűleg a cibetmacskáról (álcás pálmásodró), a MERS a tevékről, míg az új koronavírus a denevérekről terjedt át az emberre.

2. HAMIS ÁLLÍTÁS - A COVID-19 fertőzés az influenzához hasonlóan enyhe lefolyású, az egészséges emberek szervezete könnyedén ellenáll neki.

ELLENÉRVEK:

- A COVID-19 a megfázásnál vagy influenzánál jóval ragályosabb és halálosabb. Míg a szezonális influenza halálozási rátája 0,1%, addig a COVID-19 halálozása 2-20% között mozog, azaz a koronavírus minimum hússzor halálosabb.^v 60 és 80 év között pedig a betegek 3-20 százaléka is meghalhat.^{vi}
- Teljesen egészséges és fiatal emberek, sőt, gyerekek is belehaltak már a fertőzésbe. Magyarországon 10 ezer elhunytból legalább száz esetben nem tudtak semmilyen alapbetegséget megállapítani^{vii}. 50 kisgyerek került intenzív osztályra.^{viii}
- A COVID-19 fertőzés nem sima légúti betegség, hanem a vírus minden szervet megtámad, így még fiataloknál is krónikus idegrendszeri, szív-, máj-, vese- és tüdőbetegséget okozhat. A brit és magyar adatok alapján a betegségeen átesettek 30-40%-a^{ix} szenved hosszú távú egészségkárosodást.^x

3. HAMIS ÁLLÍTÁS - A COVID-19 fertőzést könnyen legyőzi a szervezet önerőből vagy alternatív terápiákkal: mozgással, étkezéssel, vitaminokkal, gyógyszerekkel, gyógyhatású készítményekkel.

ELLENÉRVEK:

- Ahogyan az influenzajárványt, úgy a koronavírus-fertőzést is csak vakcinával lehet megelőzni - az egészséges életmód vagy étkezés sem óv meg a fertőzéstől, a vírus okozta krónikus betegségektől.
- A járványok pont azért alakulnak ki, mivel az emberi szervezet önerőből csak lassan és rengeteg megbetegedés és halálozás árán tudja legyőzni a vírusokat: az 1919-es spanyolnátha vagy influenzajárvány 500 millió embert betegített meg, és közel 50 millió embert megölt.

A VAKCINÁKRÓL SZÓLÓ TÉVHITEK ÉS CÁFOLATUK

1. HAMIS ÁLLÍTÁS - A vakcina és a betegség hatása megegyezik: jobb túlesni a betegsége természetes úton.

ELLENÉRVEK:

- Az igaz, hogy a vírushoz hasonlóan a vakcina is az immunrendszert stimulálja, az oltás azonban nem okoz betegséget, így nyilván halált sem. A rendszerint nagyon enyhe, és a legtöbb embernél nem is jelentkező oltási reakciók súlyossága nem hasonlítható a betegségéhez.
- A „természetes út” sajnos gyakran krónikus betegségekhez, nem ritkán halálhoz vezethet, az oltás pedig pont ezek ellen nyújt védelmet.

2. HAMIS ÁLLÍTÁS - Az oltások kialakíthatják a COVID-betegséget vagy új vírusmutációt hozhatnak létre.

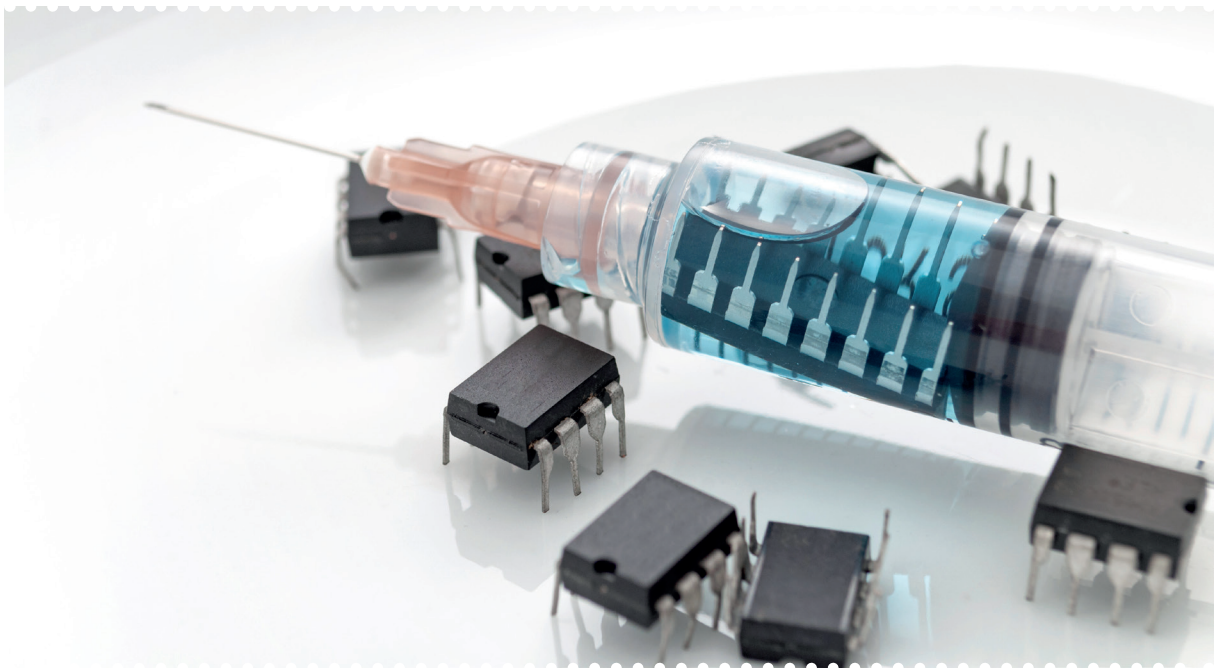
ELLENÉRVEK:

- Elképzelhető, hogy valaki korábban megfertőződött, de a tünetei éppen az oltás beadása után jelentkeznek. Az ilyen véletlen egybeesések viszont nem azt jelentik, hogy az oltás okozta volna a betegséget.
- Az új vírusmutációkat a rengeteg új fertőzött beteg okozza, hiszen minden új fertőzés magában hordozza a vírus szaporodásának/mutációjának a veszélyét. A fertőzési lánc megszakításával a vakcinák éppen hogy beszűkítik a vírusmutáció mozgásterét.

3. HAMIS ÁLLÍTÁS - A vakcina nem hatékony: túl gyorsan fejlesztették ki, nem tesztelték, emberkísérletet hajtanak cége.

ELLENÉRVEK:

- A baktériumokkal ellentétben a vírusok ellen a legfőbb, bevált és modern gyógymód az oltás, már a 18. század vége óta.^{XI}
- A koronavírus elleni vakcinákat ugyanolyan körültekintéssel fejlesztették és tesztelték, mint a korábbi oltásokat, a gyorsaság a globális igénynek, a fejlesztésre fordított rengeteg pénznek és tudományos munkának volt köszönhető.
- A COVID-vakcinák hatásosságát és biztonságát ugyanúgy állatokon, majd embereken tesztelték, mint a többi oltás esetében. Az új koronavírus-vakcinákat pedig már több mint 300 millió embernek adták be világszerte.^{XII}

4. HAMIS ÁLLÍTÁS - Van olyan vakcina, ami egyáltalán nem hatékony.

ELLENÉRV:

- Jelen helyzetben minden vakcina jobb, mint maga a megbetegedés, és minden vakcina megvédi az embert a koronavírus súlyos következményeitől. A Pfizer-BionTech 95%-os, a Moderna 94,1%-os, az AstraZeneca 62%-os, a Szputnyik V 91,6%-os, a Sinopharm 79,3%-os hatékonysággal véd a betegség kialakulása ellen, továbbá a vakcinák mindegyike közel 100%-ban véd a koronavírus okozta halálózástól.^{XIII}

4.1 HAMIS ÁLLÍTÁS - A kínai vakcina megbízhatatlan, mivel nem engedélyezték megfelelően.

ELLENÉRVEK:

- A vakcinát a magyar hatóságok engedélyezték, és minden egyes új szállítmány minőségét laboratóriumi vizsgálattal ellenőrzik.
- A Sinopharm-vakcinát már 10 országban engedélyezték; a biztonságosságához és haté-
sosságához pedig kétség sem férhet 43 millió dózis beadása után.^{xiv}

4.2 HAMIS ÁLLÍTÁS - Az orosz vakcina megbízhatatlan, mivel nem engedélyezték megfelelően.

ELLENÉRVEK:

- A vakcinát a magyar hatóságok engedélyezték, és minden egyes új szállítmány minőségét laboratóriumi vizsgálattal ellenőrzik.
- Az orosz vakcina hatásosságát és biztonságosságát a legnagyobb presztízsű nemzetközi orvosi lapban, a Lancetben megjelent cikk bizonyította.^{xv}

4.3 HAMIS ÁLLÍTÁS - Az AstraZeneca vakcinája megbízhatatlan, mivel vérrögöt okozhat.

ELLENÉRVEK:

- Kétségtől találtak összefüggést az AstraZeneca vakcinája és a vérrögződés között, de az Európai Gyógyszerügynökség (EMA) szerint 25 millió beoltott közül csak pár tucat (86) embernél merült fel vérrögződési zavar; ennél nagyobb eséllyel csap villám az emberbe (1 a 700 ezerhez az esélye).^{xvi}
- Az AstraZeneca 2021. márciusi, 32 ezer emberen végzett amerikai tesztelésénél nem okozott vérrögződést az oltóanyag, ezzel szemben 100 százalékban védett a súlyos megbetegedés vagy halál ellen.^{xvii}

5. HAMIS ÁLLÍTÁS - A vakcina tartalmaz valamilyen káros anyagot: chipet, nehézfémeket, egyéb mérgező anyagot.

ELLENÉRVEK:

- A gyártók és a magyar hatóságok is folyamatosan laboratóriumi vizsgálatokkal ellenőrzik, hogy az oltóanyag a vakcina típusától függően csak az elölt vírust vagy a vírus egy darabkáját tartalmazza, az egyéb engedélyezett segédanyagok mellett.
- A hagyományos koronavírus-oltások ugyanolyanok, mint az influenzaoltás, csak a vírus eltérő az oltóanyagban. Az újabb vektor- vagy mRNS -vakcinák pedig a koronavírus 1-2 nap/pár óra alatt lebomló darabkáját tartalmazzák.
- A chipbeültetés 100%-ban a fantázia szüleménye, amit észérvekkel nehéz cáfolni. Ha valaki mégis meggyőződéssel hisz benne, azt a kérdést érdemes feltenni neki, hogy az okostelefonok korában, amikor adatok ezreit önként osztunk meg magunkról, milyen észszerű indok volna arra, hogy bárki mikro- vagy nanochipet csempésszen az oltásba.

6. HAMIS ÁLLÍTÁS - A vakcinának mellékhatásai vannak: megváltoztatja a DNS-t, allergiát, meddőséget, vérbajt, rákot, sérülést vagy halált okozhat.

ELLENÉRVEK:

- Ne csodálkozzunk, ha az oltás után pár órával gyengének, betegnek érezzük magunkat, pont mint egy vírusos megbetegedés esetén. Ezek a tünetek azonban - pár ritka kivételtől eltekintve - nem tartós mellékhatások, hanem csak oltási reakciók, amelyek 1-2 nap alatt elmúlnak.
- Az esetleges súlyos allergiás reakciókra a háziorvosok és az oltópontok egészségügyi dolgozói felkészültek, ezeket a helyszínen ellátják.
- Ahogyan bármilyen más vírus vagy vírusfertőzés, így az elölt vírus vagy egy darabkája sem képes módosítani az emberi DNS-t.^{xviii}
- A vakcinák az elölt vírust vagy egy darabkáját tartalmazzák, ezért fizikai képtelenség más típusú betegséget kapni tőle.
- Az engedélyezett vakcinák mindegyike közel 100%-os védelmet nyújt a súlyos megbetegedés és halál ellen.

HOGYAN ISMERJÜK FEL A MEGBÍZHATATLAN INFORMÁCIÓFORRÁSOKAT 10 PONTBAN?

A járványról és a vakcinákról szóló tényszerű és szakmailag ellenőrzött információhoz válogassuk meg az információforrásainkat, kerüljük az álhíreket terjesztő portálokat, álszakértőket, csoportokat.

ÁLSZAKÉRTŐK ÉS OLTÁSSZKEPTIKUS MOZGALMAIK JELLEMZŐI:

- 1. Nem rendelkeznek orvosi végzettséggel** / nem a képzettségének megfelelő területről nyilatkozik vagy állít fel diagnózist.
- 2. Nem rendelkeznek megfelelő intézményi státusszal** orvosként, kutatóként vagy járványügyi hatósági személyként.
- 3. Nézeteiket vagy „tényeiket”** tudományellenes vagy „alternatív” forrásokra, nem létező szakirodalomra, értelmetlen számadatokra vagy személyes tapasztalatokra hivatkozva igazolják. ^{XIX}
- 4. Pénzügyi érdek hajtja őket,** a koronavírus ellen a piacon elérhető „alternatív” terápiákat, gyógyhatású szereket vagy cégeket ajánlanak a hivatalos egészségügyi ellátás helyett, illetve népszerűsíteni akarják saját oldalait, felületeiket.
- 5. Politikai elkötelezettség hajtja őket,** az elittől, titkos összeesküvéstől való félelemkeltés mögött gyakran politikai indok (pl. személyes nézetek, pártpolitika) áll.

ÁLHÍR-PORTÁLOK ÉS CIKKEIK JELLEMZŐI:

1. A médium neve bombasztikus szavakat tartalmaz („titok”, „igazság”, „valóság”, „tudás”), a cikkben a hivatalos vagy köztudomású tényekkel szemben egy „titokról”, soha nem hallott „igazságról” vagy „összeesküvésről” rántják le a leplet.

2. A portálok, honlapok, közösségi médiás tartalmak nem köthetők egyetlen ismert kormányzati, egészségügyi intézményhez vagy ismert fősodró médiahoz sem, ill. nem rendelkeznek valódi impresszummal.^{xx}

3. Az álhíroldalak a valódi híroldalakat másoló, hamis vagy félrevezető URL-lel rendelkeznek, ami a keresősávban ellenőrizhető.

4. A híroldal vagy cikk szerzője ismeretlen, nem beazonosítható vagy álnév.

5. A cikkben hivatkozott „bizonyíték”, „szakértő”, „tudományos tekintély”, „forrás”, „link” nem létezik, nem valódi, ismeretlen, vagy már lelepleződött csaló.^{xxi}

HIVATKOZÁSOK

- I „50% felett az oltási hajlandóság Magyarországon”, Ipsos, elérés 2021. március 18., <https://www.ipsos.com/hu-hu/50-felett-az-oltasi-hajlandosag-magyarorszagon>.
- II „Egyre jobban, de nem egyformán bízunk az oltásokban”, elérés 2021. április 7., https://politicalcapital.hu/hireink.php?article_id=2759.
- III Johanna Rácz, „Zajos, felhergelt kisebbség vezérli a magyar oltásellenességet, de valójában egyre többen vállalnák az oltást”, Qubit, 2021. január 13., <https://qubit.hu/2021/01/13/zajos-felhergelt-kisebbsseg-vezerli-a-magyar-oltasellenesseget-de-a-valosagban-egyre-tobben-vallalnak-az-oltast>.
- IV „COVID-19 Map”, Johns Hopkins Coronavirus Resource Center, elérés 2021. március 22., <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>.
- V „Mortality Risk of COVID-19 - Statistics and Research”, Our World in Data, elérés 2021. március 18., <https://ourworldindata.org/mortality-risk-covid>.
- VI „Mortality Risk of COVID-19 - Statistics and Research”.
- VII „Mi látható a 10 ezer, koronavírusban meghalt magyar ember adataiból?”, telex, 2021. január 7., <https://telex.hu/koronavirus/2021/01/07/koronavirus-magyarorszag-halottak-szama-kora-alapbetegseg-statisztika>.
- VIII „Koronavírus: az új variáns a csecsemőknél és gyerekeknél is nagyon komoly bajt okozhat”, Napi.hu, elérés 2021. április 7., https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/koronavirus-az-uj-variáns-a-csecsemoknel-es-gyerekeknel-is-nagyon-komoly-bajt-okozhat.725083.html.
- IX EMMI, „Elkészült a Post Covid-19 Szindróma Hazai Kezelésrendje”, <https://kormany.hu>, 2021. március 20., <https://kormany.hu/hirek/elkeszult-a-post-covid-19-szindroma-hazai-kezesrendje>.
- X „Coronavirus: »Long Covid« Impact Estimated”, BBC News, 2020. december 16., szak. Health, <https://www.bbc.com/news/health-55331166>.
- XI „Timeline | History of Vaccines”, elérés 2021. március 18., <https://www.historyofvaccines.org/timeline/all>.
- XII „COVID-19 vaccine doses administered”, Our World in Data, elérés 2021. március 18., <https://ourworldindata.org/grapher/cumulative-covid-vaccinations>.
- XIII „Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet”, Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet, elérés 2021. március 18., <https://www.ogyei.gov.hu/koronavirus>.
- XIV „Sinopharm COVID-19 Vaccine: All You Need to Know”, elérés 2021. március 22., <https://gulfnnews.com/special-reports/sinopharm-covid-19-vaccine-all-you-need-to-know-1.1613923087408>.
- XV Denis Y. Logunov és mtsai., „Safety and Efficacy of an RAd26 and RAd5 Vector-Based Heterologous Prime-Boost COVID-19 Vaccine: An Interim Analysis of a Randomised Controlled Phase 3 Trial in Russia”, The Lancet 397, sz. 10275 (2021. február 20.): 671-81, [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)00234-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)00234-8).
- XVI Ana Catarina PINHO, „AstraZeneca’s COVID-19 Vaccine: EMA Finds Possible Link to Very Rare Cases of Unusual Blood Clots with Low Platelets”, Text, European Medicines Agency, 2021. április 6., <https://www.ema.europa.eu/en/news/astrazenecas-covid-19-vaccine-ema-finds-possible-link-very-rare-cases-unusual-blood-clots-low-blood>.

XVII Czinkóczi Sándor, „Az AstraZeneca amerikai tesztelésénél nem okozott vérrögképződést az oltóanyag”, 444, 2021. március 22., <https://444.hu/2021/03/22/az-astrazeneca-amerikai-tesztelesenel-nem-okozott-verrogkepzodest-az-oltoanyag>.

XVIII www.napi.hu, „A vakcina miatt aggódóknak üzent a virológus”, Napi.hu, elérés 2021. március 22., https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/koronavirus-fertozes-jarvany-vakacina-fejelsztes-virologus-jakab-ferenc-vakcinaaggodok.718443.html.

XIX „Hogyan érveljünk áltudományosan?”, PC (blog), elérés 2021. március 26., <https://pcblog.atlatszo.hu/2021/03/24/hogyan-erveljunk-altudomanyosan/>.

XX Semmelweis Egyetem, „Az egészség mindennél fontosabb, ne hagyjuk, hogy félrevezessenek minket!”, Facebook, elérés 2021. március 22., <https://www.facebook.com/semmelweisegyetem/posts/10159060893269462>.

XXI „Az álhírek felismerése - Megosztás előtt nézz utána!”, PC (blog), elérés 2021. március 22., <https://pcblog.atlatszo.hu/2020/07/31/az-alhitek-felismerese-megosztas-elott-nezz-utana/>.

POLITICAL CAPITAL
POLICY RESEARCH & CONSULTING INSTITUTE

